

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 118/2012-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 1. marca 2012 predbežne prerokoval sťažnosť Z. K., J., zastúpenej advokátkou Mgr. V. D., K., vo veci namietaného porušenia jej základných práv podľa čl. 16 ods. 2, čl. 19 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 v spojení s čl. 2 ods. 2 a čl. 12 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 3, čl. 6, čl. 8, čl. 13 a čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, podľa čl. 12 ods. 1 a čl. 16 ods. 1 písm. e) Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien a podľa čl. 5 písm. e)iv a čl. 6 Dohovoru o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie postupom Krajského súdu v Prešove v konaní vedenom pod sp. zn. 16 Co 17/2011 a jeho rozsudkom z 24. marca 2011 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Z. K. o d m i e t a z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 24. mája 2011 doručená sťažnosť Z. K. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie svojich

základných práv podľa čl. 16 ods. 2, čl. 19 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 v spojení s čl. 2 ods. 2 a čl. 12 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 3, čl. 6, čl. 8, čl. 13 a čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), podľa čl. 12 ods. 1 a čl. 16 ods. 1 písm. e) Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien (ďalej len „dohovor o odstránení diskriminácie žien“) a podľa čl. 5 písm. e)iv a čl. 6 Dohovoru o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie (ďalej len „dohovor o odstránení rasovej diskriminácie“) postupom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 16 Co 17/2011 a jeho rozsudkom z 24. marca 2011 (ďalej aj „napadnutý rozsudok“).

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka «je rómskeho etnického pôvodu a žije aj so svojou rodinou v segregovanom rómskom osídlení v obci v... kraji.

Sťažovateľka porodila dňa 22. 2. 1993 na Gynekologicko-pôrodnickom oddelení Nemocnice s poliklinikou... (... ďalej len ako nemocnica v...) svoje druhé dieťa, išlo o jej druhý pôrod, ktorý bol – rovnako ako jej prvý pôrod – vedený cisárskym rezom. Počas výkonu cisárskeho rezu vykonali sťažovateľke zamestnanci nemocnice tubálnu ligáciu – sterilizáciu (sterilisatio sec. Madlenei). Podľa záznamov, ktoré tvoria súčasť zdravotnej dokumentácie vedenej o sťažovateľke nemocnicou v..., bola sťažovateľka prijatá na Gynekologicko-pôrodnické oddelenie nemocnice dňa 22. februára 1993 o 12.15 hod. Zdravotná dokumentácia neobsahuje žiadnu žiadosť sťažovateľky o výkon sterilizácie ani to, že by sťažovateľka udelila k zákroku akýkoľvek súhlas vrátane súhlasu informovaného. Sťažovateľka bola v čase vykonania zákroku negramotná, podpisovala sa krížikmi. Sťažovateľka mala v čase vykonania sterilizácie 17 rokov, t. j. nebola plnoletá, takže na vykonanie zákroku vyžadovali vtedy platné právne predpisy okrem jej súhlasu aj súhlas zákonných zástupcov. Zdravotná dokumentácia sťažovateľky neobsahuje žiaden súhlas zákonných zástupcov sťažovateľky a ani sťažovateľky samotnej k výkonu sterilizácie. Záznam o vykonaní zákroku obsahuje dokument nachádzajúci sa v zdravotnej dokumentácii sťažovateľky nazvaný „Operačná vložka chirurgická do záznamu o zdraví a chorobe“ zo dňa 22. 2. 1993, vyhotovený zamestnankyňou nemocnice MUDr. S., v ktorom je uvedené, že „vzhľadom na placentu akretu, ruptúru uteri imminens v jazve urobená sterilizácia na tubách sec.“ (t. j. záznam, že počas operačného zákroku bola na sťažovateľke vykonaná

sterilizácia). Operačná vložka chirurgická do záznamu o zdraví a chorobe je dokument, ktorý sa vyhotovuje pri akejkoľvek operácii a je v nej zaznamenaný jej podrobný priebeh.

Nikto o vykonanom zákroku sťažovateľku neinformoval ani pred jeho vykonaním a ani potom. Sťažovateľka, keďže nevedela o vykonanom zákroku sterilizácie, opakovane sa pokúšala otehotnieť, pričom dôvod jej neplodnosti jej nebol známy, opakovane sa taktiež podrobovala liečbe neplodnosti. Navyše pár mesiacov po pôrode jej druhé dieťa zomrelo.

Sťažovateľke nebolo umožnené nemocnicou v... nahliadnuť do jej zdravotnej dokumentácie a ani si z nej zhotovovať fotokópie, preto sťažovateľka iniciovala na Okresnom súde v Prešove konanie vedené pod č. 11 C 25/03, v ktorom žiadala, aby súd uložil nemocnici v... povinnosť umožniť jej nahliadnutie a zhotovenie kópii listín z jej zdravotnej dokumentácie vedenej nemocnicou v...

Sťažovateľka sa o vykonaní zákroku sterilizácie dozvedela až 18. 03. 2005, kedy jej bolo umožnené prostredníctvom jej splnomocnenej zástupkyne vyhotoviť si fotokópie z jej zdravotnej dokumentácie, konkrétne operačnej vložky, ktorá obsahuje záznam o vykonaní sterilizácie.

Po tom, čo sa sťažovateľka dozvedela o vykonaní zákroku, iniciovala na Okresnom súde v Prešove dňa 30. 06. 2005 občiansko-právne konanie na ochranu osobnosti vedené pod sp. značkou 12 C 54/2005. Dňa 23. 1. 2009 podala sťažovateľka prostredníctvom svojej právnej zástupkyne aj trestné oznámenie na Okresnú prokuratúru v Prešove. Trestné konanie pre podozrenie zo spáchania trestného činu ublíženia na zdraví podľa ust. § 222 ods. 1 TZ (Trestného zákona, pozn.) účinného do 31. 12. 2005 vedené Okresným riaditeľstvom PZ, Úradom justičnej a kriminálnej polície PZ v Prešove ČVS: ORP-120/1-OVK-PO-2009 bolo uznesením zo dňa 10. 05. 2010 zastavené so záverom, že skutok, pre ktorý sa viedlo, nie je trestným činom. Toto konanie je predmetom inej ústavnej sťažnosti, podanej na Ústavnom súde SR dňa 26. 10. 2010 s podacím číslom 11864/2010.».

V konaní o ochranu osobnosti vedenom Okresným súdom Prešov (ďalej len „okresný súd“) sa sťažovateľka domáhala proti Fakultnej nemocnici s poliklinikou... (ďalej len „žalovaná“), aby súd uložil žalovanej zaslať jej písomné ospravedlnenie za vykonanie zákroku sterilizácie a zaplatiť jej nemajetkovú ujmu 1 000 000 Sk. Okresný súd rozsudkom č. k. 12 C 54/2005-260 z 29. apríla 2008 rozhodol tak, že žalobu sťažovateľky zamietol

odôvodniac svoje rozhodnutie tým, že sťažovateľka nepreukázala, že došlo k namietanému zásahu do práva na ochranu jej osobnosti podľa § 13 Občianskeho zákonníka. Okresný súd poukázal okrem iného na to, že *„vyšetrenie dutého systému maternice a vajcovodov kontrastnou látkou röntgenom dokázalo ich obojstrannú priechodnosť bez zistenia podviazania, a teda nepotvrdilo sa vykonania sterilizácie na pohlavných orgánoch sťažovateľky“*.

Na základe odvolania sťažovateľky krajský súd uznesením č. k. 5 Co/213/2008-288 z 2. decembra 2008 zrušil označený rozsudok okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Následne okresný súd novým rozsudkom č. k. 12 C 54/2005-390 zo 16. novembra 2010 opäť žalobu sťažovateľky zamietol dôvodiac zhodne ako v prvom zamietavom rozsudku tým, že sťažovateľka nepreukázala, že by žalovaná, resp. jej právny predchodca zasiahol do sféry ochrany jej osobnosti a ďalším zákrokom, ktoré by na preukázanie toho, či sa tak naozaj stalo, boli potrebné, sa sťažovateľka odmietla podrobiť.

Aj druhý rozsudok okresného súdu sťažovateľka napadla odvolaním, o ktorom rozhodol krajský súd rozsudkom č. k. 16 Co/17/2011-412 z 24. marca 2011 tak, že napadnutý prvostupňový rozsudok vo veci samej potvrdil a tento svoj potvrdzujúci rozsudok odôvodnil tým, že prvostupňový súd správne zistil skutkový stav a správne vyvodil aj právne závery, na základe ktorých vo veci aj správne rozhodol. Vzhľadom na správnosť odôvodnenia napadnutého prvostupňového rozhodnutia krajský súd v napadnutom rozsudku na neho v celom rozsahu poukázal.

V ďalšej časti sťažnosti sťažovateľka odôvodňuje, ako malo dôjsť z jej pohľadu k namietanému porušeniu jej v petite sťažnosti označených práv.

Pokiaľ ide o namietané porušenie základného práva sťažovateľky na ochranu pred mučením, krutým, neľudským či ponižujúcim zaobchádzaním podľa čl. 16 ods. 2 ústavy (resp. práva podľa čl. 3 dohovoru), sťažovateľka uviedla, že bola takémuto zaobchádzaniu, za ktoré je zodpovedný priamo štát, podrobená a bola porušená aj povinnosť vykonať účinné vyšetrenie takéhoto zaobchádzania.

V súvislosti s tým sťažovateľka tvrdí, že bola pri pôrode cisárskym rezom sterilizovaná, pričom na vykonanie tohto zákroku neudelila žiaden súhlas. Ďalej poukazuje na povahu sterilizácie s tým, že nejde o terapeutický zákrok, ale o zákrok zmrzačujúci, účelom ktorého je poškodenie pohlavných orgánov sledujúce zamedziť počatiu. Zároveň sťažovateľka upriamuje pozornosť na skutočnosť, *„že sterilizácia formou tubálnej ligácie nemôže byť vykonaná v krajnej núdzi; jedná sa o zákrok, ktorý nie je život zachraňujúci a nie je v bezprostrednom záujme dotknutej osoby. I preto sa na jeho výkon uplatňujú prísne požiadavky vrátane požiadavky na platný informovaný súhlas zákonného zástupcu u mladistvých osôb.“*

Sťažovateľka považuje za nepochybné, že u nej bola vykonaná sterilizácia, argumentujúc tým, že *„neexistoval žiaden logický dôvod, aby bolo vykonanie zákroku zaznamenané v zdravotnej dokumentácii zachytávajúcej priebeh pôrodu, po jeho ukončení, ak by nebola sterilizácia na sťažovateľke počas pôrodu vykonaná“*.

Podľa sťažovateľky *„zo strany štátu došlo v jej prípade k porušeniu pozitívneho záväzku vyplývajúceho z čl. 3 Dohovoru zabezpečiť vedenie účinného vyšetrovania neľudského či ponižujúceho zaobchádzania“*. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, na ktorú sa sťažovateľka odvoláva, vyvodzuje, že *„akonáhle osoba vznesie obhájitelné tvrdenie, že bola podrobená neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu, čl. 3 Dohovoru sa v spojení so všeobecným záväzkom štátov podľa čl. 1 Dohovoru, vyžaduje, aby došlo k účinnému oficiálnemu prešetreniu takých tvrdení...“*.

V prípade sťažovateľky krajský súd v rámci občianskoprávneho konania, ktoré sama iniciovala, podľa nej takýmto spôsobom nepostupoval, a vzhľadom na to je *„potrebné výkon sterilizácie na sťažovateľke považovať za ponižujúce a neľudské zaobchádzanie, tak ako to má na mysli článok 16 ods. 2 Ústavy SR a článok 3 Dohovoru. Sťažovateľka namieta, že zo strany štátu došlo v jej prípade k porušeniu pozitívneho záväzku vyplývajúceho z čl. 3 Dohovoru – zaistiť účinné vyšetrovanie neľudského či ponižujúceho zaobchádzania.“*

Sťažovateľka ďalej vyslovuje názor, že postupom krajského súdu a napadnutým rozsudkom došlo k porušeniu jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. V nadväznosti na to vyjadruje presvedčenie, že *„krajský súd nepreskúmal komplexne sťažovateľkine námietky a v napadnutom konaní nepostupoval dôsledne“*, pretože nedal jasnú a zrozumiteľnú odpoveď na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takémuto uplatneniu.

Záver krajského súdu, podľa ktorého sa v danom prípade jednoznačne nepreukázalo vykonanie sterilizácie, aj keď bolo zaznačené v zdravotnej dokumentácii, s tým, že táto skutočnosť nemôže bez ďalšieho sama osebe znamenať, že k operačnému zákroku naozaj došlo, považuje sťažovateľka za nezodpovedajúci predloženým dôkazom, ktoré podľa nej preukázateľne dokazujú opak. Sťažovateľke sa javí ako nelogické zaznačenie vykonania zákroku (sterilizácie) do zdravotnej dokumentácie, ak by na nej tento zákrok nebol vykonaný. Ďalej uvádza, že *„Ak by následne aj mohlo dôjsť k spriechodneniu vajcovodov rozpadom podväzku (čo nevylúčil ani súdny znalec), žalovanú to v žiadnom prípade nezbavilo zodpovednosti za protiprávne vykonanie zákroku.“*

Pokiaľ sťažovateľka podľa názoru všeobecných súdov tým, že sa odmietla podrobiť ďalším vyšetreniam, ktoré by preukázali, či bol zákrok sterilizácie na nej vykonaný, neuniesla dôkazné bremeno, sťažovateľka uviedla, *„že súd nemôže objektívne požadovať, aby sa podrobila ďalším vysoko invazívnym zákrokom, ako napr. laparoscopia, keď vykonanie sterilizácie, t. j. existencia neoprávneného zásahu nebola nikdy zo strany žalovanej objektívne spochybnená. Je v rozpore so zásadami spravodlivosti, aby v situácii, keď žalovaná zaznamenala vykonanie protiprávneho zákroku v zdravotnej dokumentácii sťažovateľky, bolo dôkazné bremeno na strane sťažovateľky, ktorá by sa mala podrobovať rôznym invazívnym zákrokom, u ktorých nie sú vylúčené vedľajšie účinky a negatívne následky na jej zdravie, aby preukázala, že zákrok na nej vykonaný bol.“*

Za porušenie princípu rovnosti zbraní v rámci práva na spravodlivé súdne konanie upraveného v čl. 6 ods. 1 dohovoru považuje sťažovateľka to, že rozhodnutia všeobecných súdov *„sa jej argumentáciou ohľadne skutočnosti, že existencia neoprávneného zásahu a vykonanie sterilizácie nikdy neboli vierohodne zo strany žalovanej spochybnené, zaoberajú len v obmedzenom rozsahu. Vydaním arbitrárneho rozhodnutia všeobecným súdom tak došlo k porušeniu princípu rovnosti zbraní ako jedného zo základných prvkov práva na spravodlivý proces a k znevýhodneniu sťažovateľky v porovnaní s protistranou.“*

Namietané porušenie základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 dohovoru odôvodňuje sťažovateľka tým, že na nej bola vykonaná násilná a protiprávna sterilizácia, čím došlo k zásahu do jej telesnej integrity, keďže jej bola spôsobená strata významnej životnej funkcie (plodnosti). Sterilizácia vykonaná sťažovateľke nespĺnila podľa nej podmienky ustanovené v čl. 8 ods. 2 dohovoru preto, že

- a) nebola vykonaná v súlade s vtedy platným právnym poriadkom,
- b) nesledovala legitímny cieľ,
- c) nebola nevyhnutnou v demokratickej spoločnosti.

K namietanému porušeniu práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru (v spojení s čl. 3 a čl. 8 dohovoru) sťažovateľka poukazuje na to, že bolo povinnosťou štátnych orgánov *„vykonať účinné a efektívne vyšetrovanie okolností vykonania sterilizačného zákroku“*, avšak zo strany všeobecných súdov k tomu nedošlo.

Sťažovateľka napokon namieta, *„že postupom a rozhodnutím súdov v konaní na ochranu osobnosti došlo i k porušeniu jej práv zakotvených v čl. 2 ods. 2 Ústavy SR, článku 14 v spojitosti s článkami 3, 6, 8, 13 Európskeho dohovoru a článkov 5 písm. e)iv a 6 Dohovoru o rasovej diskriminácii a článku 12 ods. 1 Dohovoru o diskriminácii žien“*.

Túto námietku sťažovateľka odôvodňuje poukazom na to, že *„je ženou rómskeho etnického pôvodu. Sterilizácia, ktorá bola vykonaná na sťažovateľke, nie je ojedinelým“*

zákrokom, ktorý bol protiprávne vykonaný len na nej. Sťažovateľka je toho názoru, že tento protiprávny zákrok bol na nej vykonaný v rámci pokračovania praktík rozsiahlej praxe násilných sterilizácií, ktoré boli na ženách rómskeho etnického pôvodu vykonávané v bývalom Československu ešte v období komunizmu od 70-tych rokov 20. storočia. Táto prax pokračovala na Slovensku aj po páde komunizmu a bola kritizovaná mnohými mimovládnyimi ľudsko-právnymi organizáciami a medzinárodnými organizáciami. Sťažovateľka sa oprávnene domnieva, že zákrok protiprávnej sterilizácie bol na nej vykonaný v kontexte týchto praktík, za ktoré nesie Slovenská republika zodpovednosť.“

Sťažovateľka na základe uvedeného navrhla, aby ústavný súd rozhodol týmto nálezom:

„1. Krajský súd v Prešove rozhodnutím a postupom v konaní vedenom pod sp. zn. 16 Co 17/2011 porušil základné ľudské práva a slobody sťažovateľky podľa článkov 2 ods. 2, čl. 12 ods. 2; čl. 16 ods. 2, článku 19 ods. 2, článku 46 ods. 1 a článku 47 ods. 3 Ústavy SR a ľudské práva a základné slobody sťažovateľky podľa článkov 3, 6, 8 Dohovoru, článku 13 v spojení s článkami 3, 6, 8 Dohovoru a článku 14 v spojení s článkami 3, 6, 8 a 13 Dohovoru a ľudské práva sťažovateľky podľa článku 12 ods. 1 a článku 16 ods. 1 e) Dohovoru o diskriminácii žien a článku 5 písm. e)iv a článku 6 Dohovoru o rasovej diskriminácii.

2. Rozsudok Krajského súdu v Prešove zo dňa 24. marca 2011 spisová značka 16 Co 17/2011-412 v potvrdzujúcom výroku zrušuje.

3. Ústavný súd vracia vec na ďalšie konanie v rozsahu potvrdzujúceho výroku Krajskému súdu v Prešove.

4. Krajský súd v Prešove je povinný zaplatiť sťažovateľke finančné zadostučinenie vo výške 25.000,- EUR (slovom: dvadsaťpäť tisíc EUR) v lehote do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. Krajský súd v Prešove je povinný nahradiť sťažovateľke a jej právnej zástupkyni trovy právneho zastúpenia na Ústavnom súde v lehote do 15 dní od právoplatnosti rozhodnutia Ústavného súdu.“

II.

Ústavný súd si v rámci prípravy predbežného prerokovania sťažnosti vyžiadal vyjadrenie krajského súdu a príslušný spis vedený okresným súdom pod sp. zn. 8 C 91/2007.

Krajský súd vo svojom vyjadrení zo 17. júna 2011 uviedol, že okolnosti uvádzané sťažovateľkou v sťažnosti považuje za nedôvodné, a preto navrhuje jej sťažnosť zamietnuť. V konkrétnostiach krajský súd poukázal na odôvodnenie rozsudku okresného súdu č. k. 12 C 54/2005-390 zo 16. novembra 2010, z ktorého podľa krajského súdu nevyplýva, že by okresný súd „*pri hodnotení dôkazov čo len jeden z nich opomenul, a tak zaťažil svoje rozhodnutie vadou. Naopak, dostatočným spôsobom zameral svoje dokazovanie okrem iného i znalcami z odboru zdravotníctva. Ďalej vykonal dokazovanie aj obsahom listinných dôkazov, výsluchom účastníkov a z týchto mal za nepochybne preukázaný ten záver, že v danom prípade sa nepotvrdila jednoznačne vykonaná sterilizácia, aj keď bola zaznačená v zdravotnej dokumentácii neb. MUDr. S. Na tvrdenie žalobkyne o tom, že k chirurgickému zásahu došlo, pretože zákrok je v operačnej vložke zaznamenaný, sa žalovaná bránila tým, že zmienka o vykonaní dotknutého operačného zákroku sa nenachádza na žiadnom inom mieste zdravotnej dokumentácie žalobkyne. Pritom pri takomto zákroku je ho potrebné vždy zaznamenať aj do operačnej knihy, aj do časti o priebehu šestonedelia a do prepúšťacej správy. V súvislosti s tvrdením žalobkyne, že zákrok vykonaný bol, poukázal súd aj na závery znalcov v súvislosti s neúspešnosťou vykonania sterilizácie podľa M., ktorá sa pohybuje len v rozsahu 1,44 % a tú skutočnosť, že žalobkyňa sa podrobila s odstupom času vyšetrovacej metóde, ktorou sa overila priechodnosť vajcovodov, pričom bolo u nej zistené, že oba vajcovody má priechodné, čo podľa aj vyjadrenia znalca MUDr. L. M. znamená, ako by u žalobkyne sterilizácia vykonaná nebola. V súvislosti s tým navrhoval na preukázanie, vykonania či nevykonania tohto zákroku aj možnosť podrobenia sa žalobkyňou menej invazívnej vyšetrovacej metóde. Všetky tieto skutočnosti riadne vyhodnocoval a uzavrel, že žalobkyňa nepreukázala, aby žalovaný zasiahol do sféry ochrany osobnosti, pričom preukázanie tej skutočnosti, že došlo k neoprávnenému zásahu, bolo práve na žalobkyňi.*

V danom prípade žalobkyňa svoje tvrdenia o tom, že chirurgický zákrok na nej vykonaný bol, preukazovala jedine tým, že v operačnej vložke bol vykonaný záznam. Žalovaná sa bránila a poukazovala na iné dôkazy. Všetky tieto vzájomné súvislosti súd prvého stupňa zohľadňoval, vyhodnocoval. Aby mohol prijať jednoznačný záver o tom, či ku chirurgickému zákroku na žalobkyni došlo alebo nie, musel mať jednoznačne bez akýchkoľvek pochybností preukázané, že k takémuto zákroku došlo. To však preukázané a zistené nemal.

Tvrdenia žalobkyne neboli preukázané, pretože minimálne ďalšie dôkazy, ktoré boli žalovaným predkladané, spochybňovali tvrdenia žalobkyne o tom, že tento zákrok vykonaný bol. Skutočnosť, že poznačenie tohto zákroku v operačnej vložke bolo zaznamenané, nemôže bez všetkého znamenať, že k vykonaniu zákroku aj došlo, naviac za situácie, ak s odstupom času sa žalobkyňa podstúpila vyšetreniu, ktoré dokázalo obojstrannú priechodnosť vajcovodov bez zistenia ich podviazanosti.

V neposlednom rade aj ďalší posudok MUDr. Š. analyzoval a konštatoval, že záznamy o tom, že predmetný úkon na žalobkyni bol vykonaný, svedčí len operačná vložka, pretože v pôrodopise nie je žiaden záznam o sterilizácii, ani v správe o rodičke. V operačnej knihe nie je tiež žiaden záznam. Zároveň konštatoval, ako je možné diagnostikovať vykonanie sterilizácie podľa M. Zdôraznil, že pri sterilizácii môže dôjsť k zlyhaniu v dôsledku vytvorenia tuboperitoneálnej fistuly alebo rekanalizácie alebo v dôsledku možnosti aj zlého vykonania sterilizácie. Teda poukázal a dal návod na to, ako je možné tieto skutočnosti ďalej potvrdiť alebo vyvrátiť. K týmto skutočnostiam žalobkyňa zaujala negatívny postoj. Túto skutočnosť správne súd zohľadňoval v celom komplexe vykonaných dôkazov a skutkových zistení a v závislosti od toho aj unesením či neunesením dôkazného bremena tej-ktorej strany.

Dokazovanie a konanie na súdoch oboch stupňov prebehlo riadne a v súlade s O. s. p., preto nemožno konštatovať, že by sťažovateľke bol odopretý prístup k súdu a súdna ochrana.“

Ústavný súd zaslal vyjadrenie krajského súdu právnej zástupkyňi sťažovateľky, ktorá však v určenej lehote nevyužila možnosť vyjadriť sa k nemu.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každú sťažnosť predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia sťažnosti vo veciach, na ktorých prerokovanie ústavný súd nemá právomoc, sťažnosti, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné sťažnosti, alebo sťažnosti podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj sťažnosti podané oneskorene môže ústavný súd odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Rovnako môže ústavný súd odmietnuť sťažnosť aj vtedy, ak je zjavne neopodstatnená.

Sťažovateľka namietala porušenie svojich základných práv podľa čl. 16 ods. 2, čl. 19 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 v spojení s čl. 2 ods. 2 a čl. 12 ods. 2 ústavy a práv podľa čl. 3, čl. 6, čl. 8, čl. 13 a čl. 14 dohovoru, podľa čl. 12 ods. 1 a čl. 16 ods. 1 písm. e) dohovoru o odstránení diskriminácie žien a podľa čl. 5 písm. e)iv a čl. 6 dohovoru o odstránení rasovej diskriminácie postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 16 Co 17/2011 a jeho rozsudkom z 24. marca 2011.

Jej podstatná argumentácia spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci s tým, že podľa nej krajský súd nepreskúmal komplexne jej námietky a nepostupoval dôsledne. Podľa sťažovateľky nedáva napadnutý rozsudok jasnú a zrozumiteľnú odpoveď na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s uplatnením jej nárokov a obranou proti takémuto

uplatneniu, a preto ho nemožno považovať za ústavne akceptovateľný. Podstatná argumentácia sťažovateľky sa teda koncentrovala na arbitrárnosť napadnutého rozsudku krajského súdu a absenciu relevantného zdôvodnenia jeho právnych záverov.

III.1 V nadväznosti na uvedené ústavný súd považoval za potrebné vysporiadať sa najskôr s námietkou porušenia základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a základného práva na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy v spojení s čl. 2 ods. 2 a čl. 12 ods. 2 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 47 ods. 3 ústavy všetci účastníci sú si v konaní podľa odseku 2 ústavy rovní.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom.

Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Podľa čl. 12 ods. 2 ústavy základné práva a slobody sa zaručujú na území Slovenskej republiky všetkým bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické, či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie. Nikoho nemožno z týchto dôvodov poškodzovať, zvýhodňovať alebo znevýhodňovať.

Podľa svojej konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany

ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci nie je úlohou ústavného súdu zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05). Právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o namietaných porušeníach ústavou alebo príslušnou medzinárodnou zmluvou garantovaných práv a slobôd je kvalifikovaná už spomínaným princípom subsidiarity, v zmysle ktorého ústavný súd o namietaných zásahoch rozhoduje len v prípade, že je vylúčená právomoc všeobecných súdov, alebo v prípade, že účinky výkonu tejto právomoci všeobecným súdom nie sú zlučiteľné so súvisiacou ústavnou úpravou alebo úpravou v príslušnej medzinárodnej zmluve.

V nadväznosti na to ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by ním vyvozené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02).

K úlohám právneho štátu patrí vytvorenie právnych a faktických garancií uplatňovania a ochrany základných práv a slobôd svojich občanov. Ak je na uplatnenie alebo ochranu základného práva alebo slobody potrebné uskutočniť konanie pred orgánom verejnej moci, úloha štátu spočíva v zabezpečení právnej úpravy takýchto konaní dostupných bez akejkoľvek diskriminácie každému z nositeľov základných práv a slobôd. Koncepcia týchto konaní musí zabezpečovať reálny výkon a ochranu základného práva alebo slobody, a preto ich imanentnou súčasťou sú procesné záruky takehoto uplatňovania a ochrany základných práv a slobôd (III. ÚS 60/04, II. ÚS 374/06).

Podľa judikatúry ústavného súdu základné právo na súdnu ochranu a právo na spravodlivé súdne konanie zaručuje každému právo na prístup k súdu, ako aj konkrétne procesné garancie v konaní pred ním. Základného práva na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) sa možno domáhať v medziach zákonov, ktoré tieto ustanovenia vykonávajú [čl. 51 ods. 1 ústavy (napr. III. ÚS 124/04)]. Podľa čl. 142 ústavy súdy rozhodujú v občianskoprávných a trestnoprávných veciach; súdy preskúmavajú aj zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy a zákonnosť rozhodnutí, opatrení alebo iných zásahov orgánov verejnej moci, ak tak ustanoví zákon. Ústavou zaručené základné právo na súdnu ochranu vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 ústavy a taktiež aj právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru neznamená právo na úspech v konaní pred všeobecným (občianskoprávnym) súdom a nemožno ho účelovo chápať tak, že jeho naplnením je len víťazstvo v občianskoprávnom spore (II. ÚS 21/02, IV. ÚS 277/05).

Krajský súd v odôvodnení svojho rozsudku č. k. 16 Co 17/2011-412 z 24. marca 2011 po oboznámení výsledku prvostupňového konania, odvolacej argumentácie sťažovateľky a stanoviska žalovanej k nej v podstatnom uviedol:

„Prvostupňový súd správne zistil skutkový stav, správne vyvodil právne závery a vo veci aj správne rozhodol, pričom odvolací súd konštatuje správnosť odôvodnenia napadnutého rozhodnutia, na ktoré v celom rozsahu poukazuje.

K odvolacím námietkam žalobkyne uvádza, že odvolaním vymedzila rámec svojho odvolania spočívajúci v nesprávnom vyhodnotení dôkazov. V súvislosti s tým odvolací súd poukazuje na ustanovenie § 132 O. s. p., v zmysle ktorého dôkazy súd hodnotí podľa svojej úvahy, a to každý dôkaz jednotlivo, a všetky dôkazy v ich vzájomnej súvislosti, pritom starostlivo prihliada na všetko, čo vyšlo za konania najavo, včítane toho, čo uviedli účastníci.

Otázky spojené s prevádzaním a hodnotením dôkazov upravuje Občiansky súdny poriadok. Ten ukladá súdu, aby dôkazy hodnotil podľa svojej úvahy, a to tak jednotlivo, ako aj vo vzájomných súvislostiach, aby rozhodol vo veci na základe zisteného skutkového stavu (§ 153 O. s. p.), pričom len jemu prislúcha rozhodnúť o tom, ktoré z dôkazov navrhovaných účastníkmi prevedie a ktoré nie. Nie je preto porušením zásad vyjadrených v ustanovení

§ 18 O. s. p., ak súd nevyhovie všetkým dôkazným návrhom účastníka a ak z dôkazov do tej doby prevedených môže skutkový stav posudzovanej veci bezpečne usúdiť. Je vecou súdu však ako s rozporom s prevedenými dôkazmi naloží, ale je aj jeho povinnosťou prevedený dôkaz odporujúci dôkazom ostatným v zmysle § 120 O. s. p. hodnotiť a zdôvodniť a v odôvodnení rozhodnutia svoje stanovisko k tomuto stanovisku aj vyjadriť.

Z ústavného princípu totiž nezávislosti súdov vyplýva aj právo súdu rozhodnúť, ktoré z navrhovaných dôkazov prevedie. Z obsahu napadnutého rozhodnutia nevyplýva, aby rozhodnutie súdu prvého stupňa bolo zaťažené takou vadou konania, ktoré by spočívalo z vykročenia zásad upravených: v ustanovení § 132 O. s. p. Prvostupňový súd dostatočným spôsobom zameral dokazovanie na zistenie úplného skutkového stavu veci, zhromažďoval potrebné listiny a dôkazy účastníkov konania, aj vyzýval k aktívnemu konaniu na úplné zistenie skutkového stavu veci. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia nevyplýva, aby pri hodnotení dôkazov čo len jeden z nich opomenul, a tak zaťažil svoje rozhodnutie vadou. Naopak dostatočným spôsobom zameral svoje dokazovanie, okrem iného i znalcami z odboru zdravotníctva. Ďalej vykonal dokazovanie aj obsahom listinných dôkazov, výsluchom účastníkov a z týchto mal za nepochybné preukázaný ten záver, že v danom prípade sa nepotvrdila jednoznačne vykonaná sterilizácia, aj keď bola zaznačená v zdravotnej dokumentácii neb. MUDr. S. Na tvrdenie žalobkyne o tom, že k chirurgickému zásahu došlo, pretože zákrok je v operačnej vložke zaznamenaný, sa žalovaná bránila tým, že zmienka o vykonaní dotknutého operačného zákroku sa nenachádza na žiadnom inom mieste zdravotnej dokumentácie žalobkyne. Pritom pri takomto zákroku je ho potrebné vždy zaznamenávať do operačnej knihy, aj do časti o priebehu šestonedelia a do prepúšťacej správy. V súvislosti s tvrdením žalobkyne, že zákrok vykonaný bol, poukázal súd aj na závery znalcov v súvislosti s neúspešnosťou vykonania sterilizácie podľa M., ktorá sa pohybuje len v rozsahu 1,44 % a tú skutočnosť, že žalobkyňa sa podrobila s odstupom času vyšetrovacej metóde, ktorou sa overila priechodnosť vajcovodov, pričom bolo u nej zistené, že oba vajcovody má priechodné, čo podľa aj vyjadrenia znalca MUDr. L. M. znamená, ako by u žalobkyne sterilizácia vykonaná nebola. V súvislosti s tým navrhoval na preukázanie vykonania či nevykonania tohto zákroku aj možnosť podrobenia sa žalobkyňou menej invazívnej vyšetrovacej metóde. Všetky tieto skutočnosti riadne vyhodnocoval a uzavrel, že

žalobkyňa nepreukázala, aby žalovaný zasiahol do sféry ochrany osobnosti, pričom preukázanie tej skutočnosti, že došlo k neoprávnenému zásahu; bolo práve na žalobkyni.“

Krajský súd sa nestotožnil s odvolacou námietkou sťažovateľky, ktorá tvrdila, že vykonané hodnotenie dôkazov okresným súdom bolo nesprávne. Poukázal na to, že hodnotenie dôkazov spadá do výlučnej právomoci súdu s tým, že dôkazy hodnotí podľa svojej úvahy tak jednotlivo, ako aj vo vzájomných súvislostiach, pričom musí dbať na rovnaké postavenie účastníkov, čo však neznamená, že je povinnosťou súdu vyhovieť všetkým návrhom účastníka. Krajský súd, pokiaľ ide o rozhodnutie o rozsahu dokazovania, zdôraznil, že toto spadá do výlučnej kompetencie všeobecného súdu. S tvrdením sťažovateľky, že vykonaným dokazovaním bolo jednoznačne preukázané, že zákrok sterilizácie na nej bol vykonaný, krajský súd nesúhlasil.

Ďalej krajský súd poukázal na to, že sťažovateľka svoje tvrdenia o tom, že zákrok sterilizácie bol na nej vykonaný, preukazovala len tým, že v operačnej vložke bol vykonaný záznam. Žalovaná vo svojej obrane poukazovala na iné dôkazy, pričom všetky tieto vzájomné súvislosti prvostupňový súd zohľadnil a vyhodnotil. Na prijatie jednoznačného záveru o tom, či k namietanému chirurgickému zákroku na žalobkyni naozaj došlo, musel mať okresný súd podľa názoru krajského súdu presvedčivo a bez akýchkoľvek pochybností preukázané, že k takémuto zákroku skutočne došlo, čo však v okolnostiach daného prípadu preukázané a zistené nemal.

Krajský súd ďalej konštatoval, že „Tvrdenia žalobkyne (t. j. sťažovateľky, pozn.) neboli preukázané, pretože minimálne ďalšie dôkazy, ktoré boli žalovaným predkladané, spochybňovali tvrdenia žalobkyne o tom, že tento zákrok vykonaný bol. Skutočnosť, že poznačenie tohto zákroku v operačnej vložke bolo zaznamenané, nemôže bez všetkého znamenať, že k vykonaniu zákroku aj došlo, naviac za situácie, ak s odstupom, času sa žalobkyňa podstúpila vyšetreniu, ktoré dokázalo obojstrannú priechodnosť vajcovodov bez zistenia ich podviazanosti.

V neposlednom rade aj ďalší posudok MUDr. Š. analyzoval a konštatoval, že záznamy o tom, že predmetný úkon na žalobkyni bol vykonaný, svedčí len operačná vložka,

pretože v pôrodopise nie je žiaden záznam o sterilizácii, ani v správe o rodičke. V operačnej knihe nie je tiež žiaden záznam. Zároveň konštatoval, ako je možné diagnostikovať vykonanie sterilizácie podľa M. Zdôraznil, že pri sterilizácii môže dôjsť k zlyhaniu v dôsledku vytvorenia tuboperitorneálnej fistuly alebo rekanalizácie alebo v dôsledku možnosti aj zlého vykonania sterilizácie. Teda poukázal a dal návod na to, ako je možné tieto skutočnosti ďalej potvrdiť alebo vyvrátiť. K týmto skutočnostiam žalobkyňa zaujala negatívny postoj. Túto skutočnosť správne súd zohľadňoval v celom komplexe vykonaných dôkazov a skutkových zistení a v závislosti od toho aj unesením či neunesením dôkazného bremena tej-ktorej strany.“.

V závere krajský súd zosumarioval, že v komplexe všetkých zistení a v spojení najmä s § 11 Občianskeho zákonníka okresný súd vyhodnocoval jednotlivé dôkazy a predovšetkým so zreteľom na označené ustanovenie Občianskeho zákonníka posudzujúc aj neoprávnenosť zásahu, a to s vedomím toho, že na úspešné uplatnenie práva na ochranu osobnosti postačuje zistenie, či zásah mohol objektívnym spôsobom narušiť alebo ohroziť práva chránené § 11 Občianskeho zákonníka. S poukazom na uvedené krajský súd uviedol, že k takémuto zisteniu môže súd dospieť až po posúdení všetkých okolností konkrétneho prípadu, predovšetkým vtedy, ak zistí, či takýto zásah vôbec bol vykonaný. Krajský súd dospel k názoru, že zo zistení a dôkazov vykonaných pred súdom prvého stupňa bolo dôvodné uzavrieť a konštatovať, že nebolo vykonanými dôkazmi preukázané, že by k takémuto zásahu na sťažovateľke došlo.

Na základe uvedeného krajský súd vyslovil, že „*Iný záver, než ten, ktorý prijal súd prvého stupňa vo svojom rozhodnutí, nebolo možné prijať ani zo strany odvolacieho súdu. Preto konštatoval, že rozhodnutie [okresného] súdu je zákonné, správne a v zmysle § 219 O. s. p. ho potvrdil.“.*

O zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom orgánu verejnej moci (súdu) alebo jeho rozhodnutím nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím orgánu verejnej moci

a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú preto možno považovať sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie (napr. sp. zn. I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 140/03, IV. ÚS 166/04, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 168/05).

Ústavný súd po oboznámení sa s obsahom napadnutého rozhodnutia krajského súdu konštatuje, že krajský súd konal v medziach svojej právomoci, keď príslušné ustanovenia podstatné pre posúdenie veci interpretoval a aplikoval, a jeho úvahy vychádzajú z konkrétnych faktov, sú logické, a preto aj celkom legitímne a právne akceptovateľné. Odôvodnenie napadnutého rozsudku [v spojení s prvostupňovým rozsudkom, keďže odôvodnenia rozhodnutí prvostupňového súdu a odvolacieho súdu nemožno posudzovať izolovane (m. m. II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08, IV. ÚS 350/09)] obsahuje nielen hodnotiace úvahy, ale opiera sa aj o ustanovenia príslušných všeobecne záväzných právnych predpisov a tiež o listinné dôkazy a ďalšie dôkazy, z ktorých vychádzal pri svojom rozhodovaní.

Vzhľadom na aplikáciu príslušných na vec sa vzťahujúcich hmotnoprávných a procesnoprávných zákonných ustanovení je napadnutý rozsudok podľa názoru ústavného súdu aj náležite odôvodnený, keďže podľa názoru ústavného súdu v dostatočnej miere poskytol odpovede na všetky podstatné sťažovateľkou namietané okolnosti danej právnej veci v ňou podanom odvolaní.

V konečnom dôsledku ústavný súd pripomína, že nie je opravným súdom právnych názorov krajského súdu a jeho ingerencia do výkonu tejto právomoci by mohla byť opodstatnená len v prípade nezlučiteľnosti jeho rozhodnutia s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov, tak ako ju podal krajský súd, v zmysle už citovanej judikatúry (s. 13) by mohol nahradiť napadnuté právne názory krajského súdu iba v prípade, ak by tieto boli svojvoľné, zjavne neodôvodnené, resp. ústavne nekonformné. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného

predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (napr. II. ÚS 333/2010). Podľa názoru ústavného súdu predmetný právny výklad krajským súdom takéto nedostatky nevykazuje.

V súvislosti so sťažovateľkou prejavenu nespokojnosťou s napadnutým rozsudkom ústavný súd uvádza, že obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (ani práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) nie je záruka, že rozhodnutie súdu bude spĺňať očakávania a predstavy účastníka konania. Podstatou je, aby postup súdu bol v súlade so zákonom, aby bol ústavne akceptovateľný a aby jeho rozhodnutie bolo možné kvalifikovať ako zákonné, preskúmateľné a bez znakov arbitrárnosti. V opačnom prípade nemá ústavný súd dôvod zasahovať do postupu a rozhodnutí súdov, a tak vyslovovať porušenie základných práv (obdobne napr. I. ÚS 50/04, III. ÚS 162/05).

Sťažovateľka v sťažnosti namietala porušenie čl. 47 ods. 3 ústavy, pretože podľa jej názoru v posudzovanej veci sa všeobecné súdy sa „*jej argumentáciou, ohľadne skutočnosti, že existencia neoprávneného zásahu a vykonanie sterilizácie neboli nikdy vierohodne zo strany žalovanej spochybnené, zaoberajú len v obmedzenom rozsahu. Vydaním arbitrárneho rozhodnutia všeobecným súdom tak došlo k porušeniu princípu rovnosti zbraní ako jedného zo základných prvkov práva na spravodlivý proces a k znevýhodneniu sťažovateľky v porovnaní s protistranou.*“.

Vzhľadom na to, že ústavný súd nedospel k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozsudku krajského súdu v spojitosti so sťažovateľkou vznesenou námietkou porušenia jej práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, nemohlo v súvislosti s námietkou arbitrárnosti tohto rozhodnutia dôjsť ani k porušeniu čl. 47 ods. 3 ústavy.

Keďže ústavný súd nezistil príčinnú súvislosť medzi napadnutým rozsudkom a postupom krajského súdu predchádzajúcim jeho vydaniu a sťažovateľkou označenými právami (podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy a čl. 6 dohovoru v spojení s čl. 2 ods. 2

a čl. 12 ods. 2 ústavy), bolo potrebné sťažnosť odmietnuť v tejto časti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

III.2 Ďalšia námietka sťažovateľky sa vzťahuje na porušenie čl. 14 v spojení s čl. 3, 6 a 8 dohovoru.

Podľa čl. 14 dohovoru užívanie práv a slobôd priznaných týmto dohovorom sa musí zabezpečiť bez diskriminácie založenej na akomkoľvek dôvode, ako je pohlavie, rasa, farba pleti, jazyk, náboženstvo, politické alebo iné zmýšľanie, národnostný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnostnej menšine, majetok, rod alebo iné postavenie.

Pokiaľ ide o sťažovateľkou namietané porušenie práva podľa čl. 14 dohovoru, ústavný súd konštatuje, že tu ide o pozitívny záväzok štátu premietnuť do právneho poriadku tie antidiskriminačné zásady a opatrenia, ktoré uvedený článok obsahuje, a nie je teda priamo aplikovateľný orgánmi verejnej moci Slovenskej republiky v individuálnych prípadoch (III. ÚS 51/08). Z týchto dôvodov bolo potrebné túto časť sťažnosti odmietnuť pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

III.3 Sťažovateľka namietala aj porušenie práva podľa čl. 13 v spojení s čl. 3, 6 a 8 dohovoru a čl. 6 dohovoru o odstránení rasovej diskriminácie.

K porušeniu práva na účinný prostriedok nápravy čl. 13 dohovoru (v spojení s čl. 3, 6 a 8 dohovoru), ktorý zaručuje právo mať účinné právne prostriedky nápravy pred národným orgánom, došlo podľa sťažovateľky tým, že v okolnostiach danej veci nemala účinný prostriedok nápravy, keďže konajúce súdy jej nezabezpečili účinné a efektívne vyšetrenie okolností vykonania sterilizačného zákroku, hoci *pred súdom vzniesla obhájitelné tvrdenie, v rámci ktorého namietala, že bola podrobená neľudskému a ponižujúcemu zaobchádzaniu v zariadení žalovanej.*

Sťažovateľka taktiež namietala porušenie čl. 6 dohovoru o odstránení rasovej diskriminácie, podľa ktorého zmluvné štáty zabezpečia prostredníctvom príslušných

vnútroštátnych súdov a iných štátnych orgánov všetkým osobám podliehajúcim ich jurisdikcii účinnú ochranu pred všetkými činmi rasovej diskriminácie, ktoré v rozpore s týmto dohovorom porušujú ich ľudské práva a základné slobody, ako aj právo žiadať na týchto súdoch spravodlivú a primeranú náhradu za akúkoľvek škodu, ktorú v dôsledku takej diskriminácie utrpeli.

Ústavný súd po preskúmaní napadnutého rozsudku krajského súdu z hľadísk prezentovaných sťažovateľkou v odôvodnení jej sťažnosti dospel k záveru, že právo na účinný právny prostriedok nápravy (opravný prostriedok) sťažovateľke odopreté nebolo. Krajský súd ako odvolacia inštancia sa odvolaním sťažovateľky zaoberal v súlade s ustanoveniami relevantného právneho predpisu (§ 211 a nasl. zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov) a napadnuté rozhodnutie, ako aj jemu predchádzajúci postup prvostupňového súdu preskúmal. Obsahom práva na účinný opravný prostriedok nie je automaticky nárok na to, aby výsledok konania zodpovedal predstave sťažovateľky. Z uvedeného pohľadu ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti dospel k jednoznačnému záveru o nedôvodnosti tej časti sťažnostného petitu, ktorá sa týka námietky porušenia čl. 13 dohovoru (v spojení s čl. 3, čl. 6 a čl. 8 dohovoru).

Rovnako uvedená argumentácia a záver platia aj vo vzťahu k námietke sťažovateľky týkajúcej sa porušenia čl. 6 dohovoru o odstránení rasovej diskriminácie, ktorý možno vnímať ako špeciálne ustanovenie (vo vzťahu k čl. 13 dohovoru) poskytujúce garanciu účinného prostriedku nápravy pre prípady porušenia práv v súvislosti s rasovou diskrimináciou (IV. ÚS 10/2010).

III.4 Sťažovateľka ďalej namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 16 ods. 2 a čl. 19 ods. 2 ústavy v spojení s čl. 2 ods. 2 a čl. 12 ods. 2 ústavy, ako aj práv podľa čl. 3, čl. 6 a čl. 8 dohovoru, čl. 12 ods. 1 a čl. 16 ods. 1 písm. e) dohovoru o odstránení diskriminácie žien, ako aj čl. 5 písm. e)iv dohovoru o odstránení rasovej diskriminácie.

Podľa čl. 16 ods. 2 ústavy nikoho nemožno mučiť ani podrobiť krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu.

K porušeniu čl. 16 ods. 2 ústavy malo dôjsť napadnutým rozsudkom podľa sťažovateľky v dvoch smeroch, a to tým, že „*bola podrobená neľudskému a ponižujúcemu zaobchádzaniu, za ktoré je zodpovedný priamo štát*“, a tiež tým, že bola porušená povinnosť vykonať účinné vyšetrovanie takéhoto zaobchádzania. V dôsledku namietaného neúčinného vyšetrovania malo dôjsť zároveň aj k porušeniu čl. 3 dohovoru.

Podľa čl. 19 ods. 2 ústavy každý má právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života.

Základné právo podľa čl. 19 ods. 2 ústavy malo byť podľa sťažovateľky porušené násilnou a protiprávnou sterilizáciou, čo sa prejavilo aj v „*zásahu do jej telesnej integrity, keďže jej bola spôsobená strata významnej životnej funkcie (plodnosti)*“.

Podľa čl. 3 dohovoru nikoho nemožno mučiť alebo podrobovať neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu.

Sťažovateľka namieta zo strany štátu porušenie „*pozitívneho záväzku vyplývajúceho z čl. 3 Dohovoru zabezpečiť vedenie účinného vyšetrovania neľudského a ponižujúceho zaobchádzania*“.

Podľa čl. 8 dohovoru každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydlia a korešpondencie. Štátny orgán nemôže do výkonu tohto práva zasahovať okrem prípadov, keď je to v súlade so zákonom a nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, verejnej bezpečnosti, hospodárskeho blahobytu krajiny, predchádzania nepokojom a zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky alebo ochrany práv a slobôd iných.

Námietka porušenia práva vyplývajúceho z čl. 8 dohovoru sa vzťahuje na samotné vykonanie sterilizácie na sťažovateľke, ktorá podľa nej „*nesplnila podmienky stanovené čl. 8 ods. 2 Dohovoru, takže jej vykonanie nemožno ospravedlniť*“.

Podľa čl. 12 ods. 1 dohovoru o odstránení diskriminácie žien štáty, zmluvné strany prijímú všetky príslušné opatrenia na odstránenie diskriminácie žien v oblasti starostlivosti o zdravie s cieľom zabezpečiť na základe rovnoprávnosti mužov a žien prístup k zdravotníckym službám vrátane tých, ktoré sa vzťahujú na plánovanie rodiny.

Podľa čl. 16 ods. 1 písm. e) dohovoru o odstránení diskriminácie žien štáty, zmluvné strany prijímú všetky príslušné opatrenia na odstránenie diskriminácie žien vo všetkých veciach týkajúcich sa manželstva a rodinných vzťahov a najmä zabezpečia na základe rovnoprávnosti mužov a žien rovnaké práva rozhodnúť sa slobodne a zodpovedne o počte a čase narodenia ich detí a mať prístup k informáciám, vzdelaniu a prostriedkom, ktoré im umožnia uplatňovať tieto práva.

Podľa čl. 5 písm. e)iv dohovoru o odstránení rasovej diskriminácie v súlade so základnými povinnosťami vyhlásenými v článku 2 tohto dohovoru sa zmluvné štáty zaväzujú, že zakážu a odstránia rasovú diskrimináciu vo všetkých jej formách a že zaručia právo každého na rovnosť pred zákonom bez rozlišovania podľa rasy, farby pleti, národnostného alebo etnického pôvodu, najmä potom pri používaní hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv, najmä práva na ochranu zdravia, liečebnú starostlivosť, sociálne zabezpečenie a sociálne služby.

K namietanému porušeniu v tomto bode označených práv sťažovateľky ústavný súd poznamenáva, že všeobecný súd zásadne nemôže byť sekundárnym porušovateľom základných práv a práv hmotného charakteru, ak toto porušenie nevyplýva z toho, že všeobecný súd súčasne porušil ústavno-procesné princípy vyplývajúce z čl. 46 až čl. 48 ústavy. V opačnom prípade by ústavný súd bol opravnou inštanciou voči všeobecným súdom, a nie súdnym orgánom ochrany ústavnosti podľa čl. 124 ústavy v spojení s čl. 127 ods. 1 ústavy. Ústavný súd by takým postupom nahradzoval skutkové a právne závery v rozhodnutiach všeobecných súdov, ale bez toho, aby vykonal dokazovanie, ktoré je základným predpokladom na to, aby sa vytvoril skutkový základ rozhodnutí všeobecných súdov a jeho subsumpcia pod príslušné právne normy (obdobne napr. II. ÚS 71/07, III. ÚS 26/08). Keďže ústavný súd sťažnosť v časti pre namietané porušenie základného

práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru označeným rozhodnutím krajského súdu odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti, odmietnutie ďalšej časti sťažnosti, ktorou sťažovateľka namieta porušenie základných práv zaručených čl. 16 ods. 2 a čl. 19 ods. 2 ústavy a práv zaručených čl. 3 a čl. 8 dohovoru, čl. 12 ods. 1 a čl. 16 ods. 1 písm. e) dohovoru o odstránení diskriminácii žien, ako aj čl. 5 písm. e)iv dohovoru o odstránení rasovej diskriminácie, bolo už len nevyhnutným dôsledkom vyplývajúcim zo vzájomného vzťahu medzi právami hmotno-právneho charakteru a ústavnoprocenými princípmi z perspektívy ich možného porušenia (rovnako III. ÚS 316/2011).

Ústavný súd dospel k záveru, že krajský súd sa pri aplikácii hmotnoprávnych ustanovení nedopustil protiústavnosti. Rozhodnutie krajského súdu je z hľadiska práv uvedených v tomto bode odôvodnenia tohto uznesenia založené na ústavne konformnom výklade príslušných právnych predpisov. Ústavný súd nezistil pochybenie takej intenzity, ktoré by odôvodňovalo vyslovenie porušenia týchto práv a následnú kasáciu napadnutého rozsudku, a preto bolo potrebné odmietnuť sťažnosť aj v tejto časti ako zjavne neopodstatnenú.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku stratilo opodstatnenie zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľky na ochranu ústavnosti (zrušenie napadnutého uznesenia krajského súdu a vrátenie veci na ďalšie konanie), keďže rozhodovanie o nich je viazané na vyslovenie porušenia práva alebo slobody (čl. 127 ods. 2 prvá veta ústavy).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. marca 2012